

Dygo, Marian

"Dzieje Warmii i Mazur w zarysie, t. 1",
opr. zb., red. Jerzy Sikorski i Stanisław
Szostakowski, Warszawa 1981 :
[recenzja]

Przegląd Historyczny 73/3-4, 387

1982

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Monoftalmos... Błędy: O podobieństwach świata kretańsko-mykeńskiego i trackiego w drugiej połowie II tysiąclecia p.n.e. ma zaświadczać m.in. numizmatyka (s. 6) — jak wiadomo pierwsze monety pojawiają się wiele wieków później. III—II wiek p.n.e. określony został (s. 18) jako „późny okres hellenistyczny”. Na s. 31 mówi się o architekturze miejskiej w Grecji na długo przed rozkwitem Myken — archeologia nie zna miast na tym obszarze w tak wczesnym okresie. Są to zaledwie niektóre zauważone potknięcia, ich listę można by z łatwością znacznie rozszerzyć.

J.T.

Dzieje Warmii i Mazur w zarysie t. I: Od pradziejów do 1870 roku, opr. zb., red. Jerzy Sikorski i Stanisław Szostakowski, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981, s. 408.

Nota wydawnicza informuje, że ta popularna praca „koncentruje się na wybranych zagadnieniach, przede wszystkim dziejach żywiołu polskiego i historii polityczno-państwowej. Natomiast inne zagadnienia, takie jak problem ludności niemieckiej, historia gospodarcza i kulturalna, uwzględniono jedynie w stopniu niezbędnym dla zrozumienia ogólnego procesu historycznego na tych ziemiach”. Chodzi zaś ogólnie o terytorium bądź to bałtyjskiego (pruskiego) osadnictwa, jak we wczesnym średniowieczu, bądź o obszar państwa krzyżackiego czy królestwa pruskiego w stuleciach późniejszych.

Wydawnictwo składa się z czterech części, przy czym na każdą przypada około 25% tekstu: I. Pierwotni mieszkańcy Prus; II. Pod rządami Zakonu Krzyżackiego; III. Warmia i Mazury w XVI—XVIII stuleciu; IV. Warmia i Mazury od schyłku XVIII stulecia do 1870 roku. Syntetyczne zarysy otwierające każdą część dają w sumie dobry przegląd głównych momentów historii Warmii i Mazur od czasów prehistorycznych po schyłek XIX w. Opracowania bardziej szczegółowe rozwijają niektóre zagadnienia. W cz. I dominuje problematyka osadnictwa, kultury materialnej, wymiany i języków bałtyjskich. W cz. II — stosunki polityczne Polski z Zakonem oraz polityka wewnętrzna Krzyżaków. Szkice w cz. III dotyczą przede wszystkim historii biskupstwa warmińskiego i wpływów polskich w Prusach Książęcych. W cz. IV dominuje walka żywiołu polskiego z germanizacją i pruska droga do kapitalizmu. Dobór problematyki może oczywiście budzić szereg wątpliwości. Brak np. krótkiego omówienia architektury gotyckiej Prus, chociaż zamieszczono szkic o biskupach warmińskich i mistrzach Zakonu jako fundatorach ruchomych dzieł sztuki w XV/XVI w. Z kolei stanowczo zbyt dużo miejsca poświęcono specjalistycznemu zagadnieniu ewentualnej bałtosłowiańskiej wspólnoty językowej.

Tekst wzbogacają liczne, często niebanalne ilustracje, a także mapki. Bardzo jest rozbudowana bibliografia (s. 367—399), niewątpliwie zbyt specjalistyczna jak na pracę popularną (nie odnotowano szeregu pozycji popularnonaukowych), ale ułatwiająca pierwsze samodzielne poszukiwania. Nie ma niestety indeksu geograficznego. Pomógłby on uniknąć wielu niekonsekwencji z zakresu skomplikowanej toponimii obszaru warmińsko-mazurskiego. Odnotować należy szwankującą korektę, również w przypadku materiału ilustracyjnego.

Książka ukazała się pod firmą Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie.

M.D.